

University of Groningen

Grondvormen van menselijke relaties

Defares, Peter Bernard

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1963

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Defares, P. B. (1963). *Grondvormen van menselijke relaties*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

SAMENVATTING

De doelstelling van deze studie is het aanbrengen van een ordening in de waarneming van menselijke omgangsrelaties. Onder een menselijke relatie wordt in dit kader verstaan: „Een omgang tussen twee of meer mensen, waarbij de personen op een of andere wijze op elkaar reageren of zich van elkaars aanwezigheid bewust zijn en waarbij de omgang niet noodzakelijkerwijs een blijvend karakter hoeft te dragen”.

In de sociale psychologie heeft men veelvuldig de machtsvariabele als ordeningsprincipe ingevoerd. Daar echter machtsverschillen tussen mensen niet altijd fenomenaal zichtbaar zijn, werden in ons onderzoek machtscomponenten bij de ordening van relaties buiten beschouwing gelaten (Deel I, Hoofdstuk 1).

In een oriënterend onderzoek werd een aantal omschrijvingen van menselijke relaties door proefpersonen beoordeeld met behulp van beoordelingsitems die waren gebaseerd op een voorlopige analyse van de naïeve ervaring en op enige inzichten die aan Oldendorff werden ontleend. De beoordeling berustte in aansluiting bij Frijda op een waarneming *en profil*; d.w.z. de relaties werden als een actueel optredend ‘verschijnsel’ waargenomen, zonder dat de beoordelaar er persoonlijk bij is betrokken. Een factoranalytische bewerking der gegevens maakte het na een aanvullende bewerking mogelijk vier duidelijke relatie-typen te onderscheiden. Deze waren karakteristiek voor respectievelijk persoonsrelaties, functionele samenwerkingsrelaties, conventionele relaties en z.g. mechanische relaties. Elk relatietype bleek specifieke kenmerken te bezitten, die op duidelijke wijze van elkaar konden worden onderscheiden.

Bij de persoonsrelatie is o.a. de emotionele expressiviteit die in de onderlinge omgang naar voren komt kenmerkend; de functionele samenwerking wordt gekarakteriseerd door de onderlinge afstemming van de

gedragingen tussen de partners, terwijl in de conventionele relaties de precies voorgeschreven gedragingen onder invloed van een norm het meest kenmerkend zijn. In de mechanische relatievorm tenslotte vertonen de gedragingen der individuen een geautomatiseerd karakter, terwijl evenals bij de conventionele relaties de omgang in hoge mate onpersoonlijk is (Hoofdstuk II).

In een tweetal aanvullende onderzoeken werd getracht een nader inzicht in de geaardheid van de gevonden relaties te verkrijgen.

In een onderzoek waarbij gebruik werd gemaakt van de polariteiten-profielen-methode van Osgood kwam aan het licht, dat met name de persoonsrelatie een positieve of negatieve waardebetekenis voor de proefpersonen heeft, welke afhankelijk is van de geaardheid der emoties die in de relatie tot uitdrukking worden gebracht.

In een tweede onderzoek werd de samenhang nagegaan tussen de mate van expressiviteit die in elk der relaties naar voren komt en de *innerlijkheid* die wordt waargenomen. In tegenstelling tot de voorgaande onderzoeken was hierbij sprake van een beoordeling *vis à vis*. Dit laatste geschiedde opzettelijk, omdat de „ik-betrokkenheid” die met een dergelijke wijze van beoordelen gepaard gaat een gunstige voorwaarde vormt om de waarneming van de innerlijkheid vast te stellen. Het resultaat van dit laatste onderzoek leidde tot het inzicht, dat een reductie van de expressiviteit leidt tot een afname van de waarneming van de innerlijkheid (Hoofdstuk III).

De hierboven aangeduide indelingsprincipes dragen een voorlopig karakter. In een voortgezet onderzoek werd getracht om op meer systematische wijze een inzicht te verkrijgen in de principes die bij een ordening van menselijke relaties een rol spelen. Daar de ordening van de relaties plaats vond naar aanleiding van de waarneming van actuele gebeurtenissen, lag het voor de hand om bij dit nieuwe onderzoek eveneens bij de visuele waarneming aan te knopen.

In aansluiting bij de experimenten van Michotte, Heider en Simmel en Tagiuri, namen wij de *waarneming van bewegingen* als uitgangspunt voor een verdere experimentatie. Deze experimenten werden in deel II afzonderlijk beschreven. Na een korte analyse van een aantal principes die bij de bewegingswaarneming een rol spelen werd een onderscheid gemaakt tussen de *intentionele*, de *systematische* en de *mechanische* bewegingsmodaliteiten (Hoofdstuk IV).

In een reeks onderzoekingen werd getracht de aanwezigheid van deze bewegingsmodaliteiten experimenteel aan te tonen. In eerste instantie vormden de experimenten van Michotte over de dierlijke voortbeweging

hiervoor het uitgangspunt. Daar door Michotte de aanwezigheid van de intentionele en mechanische beweging reeds was aangetoond, ging het daarbij in het bijzonder om de experimentele vaststelling van de systematische bewegingsmodaliteit.

De prikkelconfiguratie van de dierlijke voortbrenging is gebaseerd op de verhouding tussen de snelheid van de beweging die *binnen* het bewegende object optreedt (contractie/dilatatie-snelheid) en de snelheid van het object als geheel (verplaatsingssnelheid). Om deze reden was bij ons onderzoek de verhouding tussen beide snelheden een belangrijke variabele.

Er werd aangetoond, dat indien de numerieke waarde van de verhouding de reciproke was van die, welke bij de mechanische beweging werd aangetroffen, de waarneming van de systematische beweging optrad. De uitkomsten konden worden geïnterpreteerd in termen van figuur-achtergrondverhoudingen, zoals deze in de Gestaltpsychologie werden geïntroduceerd (Hoofdstuk v).

In een aantal volgende onderzoeken werden de variaties van de dierlijke voortbeweging nader onderzocht, waarbij gebruik werd gemaakt van een speciaal voor dit doel ontworpen apparaat. Onder andere werd nagegaan, welke betekenis absolute snelheidswaarden hebben voor de waarneming van de bewegingsmodaliteiten. In feite betrof het een nader onderzoek ter vaststelling van de optimale voorwaarden die voor het optreden van de modaliteiten verantwoordelijk zijn (Hoofdstuk vi en vii).

In een volgend onderzoek werd getracht de bewegingsmodaliteiten experimenteel aan te tonen bij figuren die uitsluitend 'statische' vormveranderingen ondergaan en zich derhalve niet in de ruimte verplaatsen. De resultaten brachten aan het licht, dat de drie bewegingsmodaliteiten ook hier gebonden zijn aan specifieke prikkelvoorwaarden (Hoofdstuk viii).

In Hoofdstuk ix werd opnieuw een poging gedaan om de genoemde bewegingsmodaliteiten te onderzoeken. In tegenstelling tot de hiervoor genoemde experimenten had het onderzoek thans betrekking op de bewegingen van twee of meer figuren die ten opzichte van elkaar in relatie staan, terwijl daarnaast uitsluitend positieveranderingen plaatsvinden. In aansluiting bij de intentionele causaliteitsproeven van Michotte werd een aantal nieuwe proeven ontworpen. Het resultaat van dit onderzoek leidde wederom tot de vaststelling van de drie bewegingsmodaliteiten.

Tenslotte werd in Hoofdstuk x een veldstructurele benadering geïntroduceerd. Voor dit doel werden onder andere zes films ontworpen,

die het mogelijk maakten om na te gaan of de dynamiek van een omgevend veld van invloed kan zijn op specifieke structuurveranderingen die bij een stilstaand object worden waargenomen. Inderdaad was het mogelijk om ook langs deze weg de aanwezigheid van de bewegingsmodaliteiten vast te stellen.

Bij al de genoemde onderzoeken werden de experimenten door proefpersonen beoordeeld met behulp van items die naar inhoudelijke omschrijvingen verwijzen. Voor een nadere toetsing werden de bewegingsproeven die afkomstig zijn van alle hiervoor genoemde uiteenlopende benaderingen met behulp van *formele* items beoordeeld. Deze werkwijze maakte het mogelijk de proeven aan elkaar te valideren. Proeven die tot eenzelfde modaliteit behoren zouden dan op gelijksoortige wijze moeten worden beoordeeld. Bij het ontwerpen van de formele beoordelingsitems werd getracht bij elke modaliteit steeds van dezelfde formele aspecten uit te gaan. Respectievelijk waren dit de bewegingsgestalte, de mate van zelfbepaling en het uitdrukkingsgehalte (Buytendijk).

De resultaten van het toetsingsonderzoek toonden aan, dat de uiteenlopende proeven grotendeels op gelijksoortige wijze werden ingedeeld als bij het oorspronkelijke onderzoek met inhoudelijke beoordelingsitems het geval was. Bij een enkel geval kon de opgetreden afwijking worden verklaard als een gevolg van een verschuiving van de differentiërendrempel onder invloed van het aangeboden prikkelmateriaal.

Tevens leverde de hierboven geschetste benaderingswijze een ander voor de theorie van de bewegingswaarneming belangrijk gegeven op.

In overeenstemming met de verwachting kon langs experimentele weg namelijk worden bevestigd, dat de drie bewegingsmodaliteiten uiteenlopende *voorspelbaarheidsgraden* bezitten (Hoofdstuk xi).

In de hierboven gerapporteerde onderzoeken werd een drietal bewegingsmodaliteiten uitvoerig onderzocht. Bij één van de modaliteiten te weten de intentionaliteitswaarneming, ging het om de intentionaliteit die zich als een zelfbeweging manifesteert. Daar de intentionaliteit zich echter ook als emotionele expressiviteit kan manifesteren, werd besloten een afzonderlijk onderzoek hieraan te wijden. In Hoofdstuk xii wordt een replicatie en een experimentele variatie beschreven van het onderzoek van Heider en Simmel. De uitkomsten waren geheel in overeenstemming met de resultaten van het Amerikaanse onderzoek. Voor onze probleemstelling was het belangrijkste gegeven, dat ook kenmerken van de emotionele expressiviteit via eenvoudige bewegingsproeven aan het licht kunnen worden gebracht. Bij de interpretatie

der gegevens knoopten wij aan bij de theorie van Frijda over het begrijpen van emotionele expressies.

Bij de introductie van deze studie werd gesteld, dat er mogelijkwerijs een verband zou kunnen bestaan tussen de bewegingsmodaliteiten en een aantal principes die kenmerkend zijn voor de fenomenaliteit van menselijke relaties. In hoofdstuk XIII wordt een onderzoek beschreven, waarin is getracht om dit verband experimenteel aan te tonen. In een vergelijkend onderzoek werden enerzijds de menselijke relaties beoordeeld met de formele items die bij de bewegingsproeven werden gebruikt en anderzijds werden de bewegingsproeven beoordeeld met de items die bijdroegen tot een indeling van menselijke relaties.

De uitkomsten van beide onderzoeken geven een bevestiging van de overeenkomst tussen de waarneming van bewegingen en van menselijke omgangsrelaties. Tevens kwam ten aanzien van de geaardheid der verschillende omgangsrelaties een nieuw gegeven naar voren. Het onderzoek waarbij de relaties werden beoordeeld met formele items, toonde aan, dat elk relatietype specifieke kenmerken bezit, doch daarnaast ten aanzien van twee dimensies uiteenlopende posities inneemt. Deze dimensies verwijzen naar de mate van voorspelbaarheid en de mate van innerlijkheid die in de relaties naar voren komt.

In deel III wordt in hoofdstuk XIV, na een algemene inleiding over de waarneming van bewegingen, een theoretische uiteenzetting gegeven over de gevonden bewegingsmodaliteiten, die aansluit bij de experimentele gegevens. Bij de emotionele uitdrukkingsbewegingen wordt tevens ingegaan op uiteenlopende theorieën over het begrijpen van expressies.

In hoofdstuk XV worden de theoretische achtergronden van de ordening van menselijke relaties besproken. Ons beperkend tot de drie voornaamste, kunnen de relaties door de volgende trefwoorden worden getypeerd:

1. Persoonsrelatie: emotioneel streven; positieve en negatieve waardebetekenis.
2. Functionele samenwerkingsrelatie: coördinatie, functie en systeem.
3. Conventionele relatie: behoren, norm en conventie.

Deze indeling werd nader geconfronteerd met de opvatting van Heider. Tevens vormde de theorie van Pepitone het uitgangspunt om de consequenties van deze indeling voor de sociale waarneming te analyseren.

In hoofdstuk XVI worden tenslotte de principes van de bewegingswaarneming en de menselijke relaties expliciet met elkaar in verband gebracht. Vanuit een theoretisch gezichtspunt kunnen de volgende samenhangen worden geformuleerd.

1. Intentionaliteit die zich manifesteert als een uitdrukkingbeweging vertoont een nauwe verwantschap met het emotionele streven dat in de persoonsrelatie naar voren komt.
2. Intentionaliteit die zich manifesteert als een zelfbeweging houdt de aanwezigheid van een bron voor de eigen activiteit in, die bij alle relaties een impliciet gegeven is.
3. De mechanische bewegingsmodaliteit vertoont verwantschap met een omgang die van buitenaf wordt opgelegd en die kenmerkend is voor de conventionele relatie.
4. De systematische beweging vertoont gelijksoortige kenmerken als de samenwerking tussen mensen, welke in de functionele samenwerkingsrelatie naar voren komt.

SUMMARY

The object of this study is to establish a classification of the perception of human relations. By a human relation is meant here: a contact of two or more people, in which the persons react to each other in some way or are conscious of each other's presence, though the intercourse of the participants does not necessarily refer to a relationship of a permanent nature.

In social psychology the power variable is frequently introduced as a classification principle of human relations. As power differences between people are not always phenomenally visible, power components were not taken into consideration in our study. (Part I, Chapter I).

In a preliminary investigation a number of descriptions of human relations was judged by subjects with items based on a provisional analysis of naive experience and on some views derived from Oldendorff. In reference to Frijda the judgment was based on a perception *en profil*; i.e. the relations were perceived as actual occurring 'phenomena', without the judge being personally involved. A factor analysis was carried out and an additional treatment of the data led to the distinction of four types of relations. These were typical of respectively: personal relations, functional co-operation, conventional relations and so called mechanical relations. Each type appeared to have specific features which could clearly be distinguished from each other.

Characteristic of the personal relations is i.a. the emotional and expressive behaviour which appears in the mutual intercourse; the functional co-operation is characterized by the mutual adjustment of the behaviour of the partners, whereas in conventional relations the precisely prescribed behaviour under the influence of a norm is most characteristic. In the mechanical relation finally the behaviour of the individuals shows an automatized character, whereas just as in the case

SUMMARY

The object of this study is to establish a classification of the perception of human relations. By a human relation is meant here: a contact of two or more people, in which the persons react to each other in some way or are conscious of each other's presence, though the intercourse of the participants does not necessarily refer to a relationship of a permanent nature.

In social psychology the power variable is frequently introduced as a classification principle of human relations. As power differences between people are not always phenomenally visible, power components were not taken into consideration in our study. (Part I, Chapter 1).

In a preliminary investigation a number of descriptions of human relations was judged by subjects with items based on a provisional analysis of naive experience and on some views derived from Oldendorff. In reference to Frijda the judgment was based on a perception *en profil*; i.e. the relations were perceived as actual occurring 'phenomena', without the judge being personally involved. A factor analysis was carried out and an additional treatment of the data led to the distinction of four types of relations. These were typical of respectively: personal relations, functional co-operation, conventional relations and so called mechanical relations. Each type appeared to have specific features which could clearly be distinguished from each other.

Characteristic of the personal relations is i.a. the emotional and expressive behaviour which appears in the mutual intercourse; the functional co-operation is characterized by the mutual adjustment of the behaviour of the partners, whereas in conventional relations the precisely prescribed behaviour under the influence of a norm is most characteristic. In the mechanical relation finally the behaviour of the individuals shows an automatized character, whereas just as in the case

of conventional relations the intercourse is highly impersonal (Chapter II).

In two complementary investigations an attempt was made to acquire a better insight into the nature of the relations found.

An investigation in which the semantic differential of Osgood was applied demonstrated that notably the personal relation has a positive or negative value for the subjects, which depends on the nature of the emotions expressed in the relation.

A second investigation was made to examine the correspondance between the degree of expressive behaviour shown in each of the relations and the degree of inner life which is observed.

In contract with the investigations mentioned above, here a judgment *vis à vis* was deliberately induced. This was done on purpose because the ego-involvement thereby implied provides a favourable condition to determine the perception of inner life. In fact the results led to the conclusion, that a reduction of expressive behaviour leads to a decrease of the perception of inner life (Chapter III).

The classification principles mentioned so far are of a provisional nature. In a continued investigation an attempt was made to acquire further insight into these principles. As the classification of relations was based on the perception of actual events, it was decided to include visual perception in this research also.

In reference to the experiments of Michotte, Heider en Simmel and Tagiuri we chose in fact the *perception of movement* as a startingpoint for further experimentation. These experiments are treated separately in Part II. After a brief analysis of some principles which play a role in the perception of movement, a distinction was made between the *intentional*, the *systematical* and the *mechanical* movement-modalities. (Chapter IV).

In a series of investigations an attempt was made to demonstrate the existence of these movement-modalities. In first instance Michotte's experiments concerning animal locomotion were investigated. As the existence of intentional and mechanical movement had already been demonstrated by Michotte, our attention was focussed on the experimental demonstration of the systematical movement-modality.

The stimulusconfiguration of animal locomotion is based on a ratio of the speed of the movement which occurs *inside* the moving object (contraction/dilatation-speed) and the speed of the object as a whole (locomotion-speed). For this reason the ratio of these speeds was an important variable in our research. It was demonstrated, that if the

numerical value of the ratio is the reciprocal of that which indicates the mechanical movement-modality, then the perception of systematical movement is induced. The results could be interpreted in terms of figure-groundrelations, as introduced in Gestaltpsychology (Chapter v).

In a series of further investigations the variations of animal locomotion were examined more thoroughly while use was being made of an apparatus specially designed for this purpose. For instance it was investigated which meaning absolute speedvalues might have for the perception of movement-modalities. In fact it was an examination to find the optimal conditions responsible for the perception of the movement-modalities. (Chapter vi and vii).

In the next experiment an attempt was made to demonstrate the movement-modalities with figures which exclusively undergo 'static' formchanges and which therefore do not move in space. Here also the results highlighted the fact that the three movement-modalities are connected with specific stimulus conditions. (Chapter viii).

In Chapter ix the movement-modalities were explored along another line. In contrast with the experiments mentioned earlier this time the research had reference to the movements of two or more figures, having a relation in respect to each other, whereas only changes of position took place. Some experimental variations of the intentional causality-experiments of Michotte were designed. The results once again led to the determination of the three movement-modalities.

In Chapter x a field approach was introduced. For this purpose six films were designed which made it possible to see whether the dynamics of a surrounding field might influence specific changes of structure which can be observed in a static object. It was indeed possible to demonstrate the existence of the three movement-modalities in this way.

In all the investigations mentioned the experiments were judged by subjects with items referring to specific descriptions.

In an other investigation the movement experiments which are coming from all the divergent approaches were judged with items of a more formal nature. This method enabled us to check the consistency of the results, obtained with the various approaches. Experiments belonging to one and the same modality should then be judged in the same way. The results showed that the various experiments were mostly classified in the same way as was the case in the original investigation in which specific items were used. In a single case the deviation could be explained as a consequence of a shifting of the differential threshold under the influence of the stimulus material offered.

The last approach yielded an additional finding, of importance for the theory of movement perception. In accordance with our expectations it was found by way of experiment that the three movement-modalities imply different degrees of predictability (Chapter xi).

In the investigations mentioned, the three movement-modalities were thoroughly examined. One of the modalities however, to wit the perception of intentionality has more than one implication. In the hitherto discussed experiments the perception of this modality referred to intentionality, as is manifest in living beings exhibiting self-movement. Recognizing the fact that intentionality also refers to the perception of emotional expressive behaviour, it was decided to devote a separate investigation to this aspect. In Chapter xii a replication and an experimental variation of the study of Heider and Simmel are described. The results were in complete agreement with the results of the american study. With respect to our problem the most important point was, that characteristics of emotional and expressive behaviour may be investigated by means of simple movement experiments. When interpreting the data we referred to Frijda's theory on the understanding of emotional expression.

In the introduction of this study it was stated that there might possibly be a connection between the movement-modalities and a number of principles which contributed to the classification of human relations. In Chapter xiii an investigation is described in which an attempt was made to gather empirical evidence for this hypothesis. In a comparative experiment human relations were judged on the one hand with the formal items of the movement experiments and on the other hand the movement experiments were judged with the items used for a classification of humans relations.

The results of both experiments demonstrate the similarity of the perception of movement-modalities and of human relations. With regard to the nature of the relations as defined by us a new datum appeared at the same time. When the relations were judged with formal items, it could be shown that each type of relations has specific features but besides has divergent positions on two dimensions. These dimensions refer to the degree of predictability and the degree of inner life that is displayed in the relations.

After a general introduction concerning the perception of movement, a theoretical explanation is given of the movement-modalities which proceeds from the experimental data. (Part III, Chapter xiv). In the

paragraphs on emotional expression various theories on the understanding of emotions are discussed.

In Chapter xv a theoretical discussion of the human relations is given. When restricting ourselves to the three most important one's the relations may be typified as follows:

1. Personal relation: emotional expression, motivation, positive and negative value.
2. Functional co-operation: co-ordination; function and system.
3. Conventional relation: ought, norm and convention.

This classification was confronted with the conception of Heider. The theory of Pepitone was taken into account when analysing the consequences of this classification for social perception.

Finally in Chapter xvi the classification principles of movement perception and human relations are related more explicitly. From a theoretical point of view the following relationships may be formulated:

1. Intentionality manifest as expressive movement shows a close affinity to the emotional behaviour that is observed in the personal relation.
2. Intentionality manifest as self-movement implies a source for one's own activity, which is an implicit datum in all relations.
3. The mechanical movement-modality shows affinity to an intercourse which is imposed by external forces and which is characteristic of the conventional relation.
4. The systematical movement-modality shows characteristics similar to those of the co-operation between people, which occurs in a functional co-operation.